

УДК 352:342. 2 (477)

Пізнавальні засоби управління процесами перетворень

А.В. РЕШЕТНИЧЕНКО

Академія митної служби України, м. Дніпропетровськ, Україна, E-mail: ktn1948@gmail.com

Авторське резюме

На протязі двох тисячоліть людство спиралось на часткові і порізнені числові, звукові, кольорові та словесні засоби пізнання. Властива історії суспільства абсолютизація часткових і порізнених засобів призвела до уособлень і контрпродуктивного розвитку математичних, природничих, технічних і гуманітарних напрямків пізнання. Це не тільки віддаляло від пізнання істини, а й позбавляло суспільства можливості спиратись на точні, надійні, достовірні знання як основу ефективної системи управління.

Мета нашого дослідження полягає у створенні якісно нової системи пізнання, яка поєднує та розкриває зв'язки між порізненими раніше числами, звуками, словами і кольорами як головними умовами прогресивного розвитку людства. Практична реалізація поставленої мети обумовила необхідність розв'язання фундаментальних завдань пов'язаних з розкриттям організації буття, структури засобів пізнання та механізмів їх практичної організації.

Представлені у дослідженні результати дозволили змодельовати організацію вищих, середніх і нижчих засобів пізнання, які розкривають механізми функціонування та розвитку неорганічного, органічного і духовного буття. В цілому контамінаційна модель пізнання включає 12 модулів, з яких перші шість розкривають структуру засобів пізнання, а інші шість – систему засобів перетворень. Таким чином кожен з рівнів організації буття розкривається за допомогою чотирьох модулів, два з яких розкривають структуру усвідомлюваних і позасвідомих засобів пізнання, а наступні два - структуру усвідомлюваних та позасвідомих засобів перетворень. Наприклад, кожний з рівнів організації як усвідомлюваних, так і позасвідомих засобів пізнання включає корелятивно залежні числові, звукові, кольорові та понятійні засоби. Що ж стосується системи усвідомлюваних та позасвідомих засобів перетворень, то їх основу складають висхідні та низхідні форми організації руху матерії, енергії, інформації та організації елементів буття. Покладена в основу дослідження мультимодальна логіка дозволила розкрити діалектичну природу механізмів біфуркацій, синтезування, фреймування і кластеризації як головну умову формування принципово нової системи управління процесами розвитку людини, держави і суспільства на шляху освоєння космічного простору.

Ключові слова: усвідомлювані засоби пізнання, усвідомлювані засоби перетворень, позасвідомі засоби пізнання, позасвідомі засоби перетворень, кореляційні механізми управління

Cognitive facilities of governance of transformations processes

A.V. RESHETNICHENKO

Academy of customs service of Ukraine, Dnipropetrovsk, Ukraine, E-mail: ktn1948@gmail.com

Abstract

On the draught of two millenniums humanity leaned on partial and separate numerical, voice, to the color and verbal facilities of cognition. Peculiar to history of society absolutizing of partial and separate facilities resulted in personifications and counterproductive development of mathematical, natural, technical and humanitarian directions of cognition. It not only removed truths from cognition but also deprived societies of possibility to lean against exact, reliable, reliable knowledge as basis of effective control system. The aim of our research consists in creation qualitatively of the new system of cognition, that combines and exposes copulas between separate before numbers, sounds, words and colors as by the main terms of progressive development of humanity. Practical realization of the put aim stipulated the necessity of decision of fundamental tasks of related to opening of organization of existence, structure of facilities of cognition and mechanisms them practical organization. The results presented in research allowed to model organization of higher, middle and more subzero facilities of cognition that expose mechanisms of functioning and development of inorganic, organic and spiritual existence. On the whole the kontaminaciynna model of cognition includes 12 modules from that first six expose the structure of facilities of cognition, and other six - system of facilities of transformations. Thus each of levels of organization of existence opens up by means of four modules, two from that expose the structure of the realized and subconscious facilities of cognition, and following two - structure of the realized and subconscious facilities of transformations.

For example, each of levels of organization of the both realized and subconscious, facilities of cognition includes the dependent numerical, voice, coloured and concept facilities correlative. As for the system of the realized and subconscious facilities of transformations, their basis is made by the ascending and descending forms of organization of motion of matter, energy, information and organization of elements of life. Fixed in basis of research of mul'timodal'na logician allowed to expose dialectical nature of mechanisms of bifurcations, synthesis, freymuvannya and clusterizations as main condition of forming on principle of new control system by processes development of man, state and society, on the way of mastering of space.

Keywords: realized facilities of cognition, realized facilities of transformations, subconscious facilities of cognition, subconscious facilities of transformations, cross-correlation mechanisms of management

© А.В. Решетніченко, 2014

Постановка проблеми. Піднята у дослідженні проблема належить до визначальних умов подальшого існування та розвитку людства, яке за попередні XX віків так і не вийшло, на жаль, не тільки на розуміння природи як самих засобів пізнання, так і на розуміння їх вирішального впливу на управління процесами суспільних перетворень. Кажучи інакше, сутність проблеми полягає в тому, що, з одного боку, історично наскрізь гіпермілітаризоване, - комерціалізоване, корумповане, кримінальне, аморальне, протиправне і, по суті, бездуховне сучасне суспільство не в змозі породити ефективну пізнавальну систему, а з іншого боку, будь який соціум не зможе стати цивілізованим, гармонійним, духовно збагаченим без якісно нової системи пізнання, здатної надати процесам соціального розвитку прогресивної спрямованості¹.

Ще простіше можна сказати так: історія надала людству надзвичайно могутній фізичний, енергетичний, інтелектуальний, духовний потенціал, природа якого і досі залишається практично непізнаною, а тому абсолютно нездатною до практичного використання. Власне кажучи, у людства немає вибору: або воно зрозуміє і пізнає, - кінець кінцем, - сутність власної природи як складової умови розвитку універсуму буття, або ж саме це буття вимушене буде позбавлятися від глухих кутів та деструктивних напрямків розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій. В історії розвитку суспільства проблеми пізнання протягом XV століть досліджували у руслі «гносеологічних», протягом XVI - XIX століть на базі «епістемологічних», а починаючи з другої половини XX століття переважно на основі так званих «когнітологічних» напрямків.

Якщо за часів класичної філософії гносеологія (у пер. з гр. «гносис» - пізнання та «логос» - вчення, наука) акцентувала увагу головним чином на історичних процесах відстороненого сприйняття процесів розгортання закономірностей розвитку людини і природи, то обумовлена процесами раціоналізації епістемологія акцентує увагу на наукових, теоретичних і методично обумовлених складових отримання надійних і достовірних знань. Сформована у другій половині XX століття когнітологія розглядає процеси пізнання як проблеми інституалізації освітньої, наукової, виробничої, правової та інших базових сфер життєдіяльності в межах державної системи управління.

Отже, започатковані гносеологією здебільшого історичні, епістемологією переважно теоретико – методологічні, а когнітологією головним чином інституціональні підходи свідчать, з одного боку, про специфічні, часткові й багато в чому обмежені напрямки пізнання предметної сфери пізнавальної діяльності, а з іншого фактично залишають відкритим головне питання - проблему обґрунтування дійсно ши-

рокого підходу до розуміння як процесів, так і сутності самої пізнавальної діяльності.

Так, за останні десятиліття пізнавальна діяльність розглядалась підходами спрямованими на розкриття таких процесів, як, наприклад, «сприйняття знань»² (Веккер Л.М., 1974, Костюк Г.С., 1968, Леонт'єв О.М., 1999, Лурия О.Р., 1975, М'ясоїд П.А., 2004), «отримання знань»³ (Гончаренко Семен, 1997, Ільєнков Е.В., 1984, Морріс Ч.В., 1983, Суботін С.О., 2008, Wong Lipo; Fu Xiuju, 2005), «теорій про знання»⁴ (Білуха М.Г., 1997, Лудченко А.А., 2000, П'ятницька – Позднякова І.С., 2003, Шейко В.М., Кушнарєнко П.М., 2002), «методів отримання знань»⁵ (Альтшулер Г.С., 1994, Гадамер Х. - Г., 1988, Мостепаненко М.В., 1972, Парахонський Б.А., 1980, Решетніченко А.В., 2005), вимог до «точних і надійних знань»⁶ (Волович В.І., 1974, Заботін П.С., 1979, Паніотто В.І., 1986, Фаренік С.А., 2000, Ядов В.О., 1995). Що ж стосується змісту, базових складових дійсно широкого, обґрунтованого і, головне, надійного та перспективного підходу до розуміння предметної сфери пізнавальної діяльності, то він і складає мету та головні завдання представленого нами дослідження.

Мета дослідження полягає, таким чином, в обґрунтуванні широкого підходу до розуміння предметної грані процесів пізнавальної діяльності як головної і визначальної умови прогресивного розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу. Головна цінність історії процесів пізнавальної діяльності полягає у виділенні числових, звукових, кольорових та словесних засобів відображення явищ дійсності які, на превеликий жаль, і досі залишаються не тільки порізаними та взаємозольованими, а й, головне, позбавленими можливості розуміння власної суті як визначальних чинників суспільних перетворень. При цьому не слід забувати і про якісно різні можливості засобів пізнання на початкових, середніх та вищих етапах розвитку самих суб'єктів буття, про що сучасна теорія взагалі мови не веде.

Не менш важливими виступають також і вимоги до диференціації як усвідомлюваних, так і позасвідомих складових, які, власне, і розкривають раціональні та чуттєві механізми в системі засобів як пізнавальної, так і перетворюючої діяльності.

Очевидне ігнорування зазначених вимог не було чимось випадковим і обумовлювалось відсутністю уявлень про закони, принципи, механізми розвитку просторово-часового континууму буття як цілісного і структурно упорядкованого універсуму. Інакше кажучи, відсутність картини світу як системи уявлень про ціле і не могло формувати повноцінні засоби пізнання і перетворення як внутрішнього, так і зовнішнього світів. Започаткована наприкінці XX та на початку XXI століть українськими дослідниками модель картини світу, яка роз-

криває організацію форм руху, енергії, інформації структурну будову просторово – часового континууму, закони, принципи та механізми розвитку буття, вперше в історії пізнання робить реальними перспективи переходу до розбудови якісно нової системи засобів пізнання та обумовлених ними процесів перетворень⁷. Отже розглянемо базові складові цієї якісно нової системи більш детально.

Розпочнемо аналіз з початкових рівнів усвідомлюваних засобів пізнавальної діяльності, до складу яких входять числа, звуки, кольори та слова. Історія пізнання цілеспрямовано йшла як до структурної будови кожного з засобів, так і до організації зв'язків між кожним з них. Так, одні з перших видатних кроків на цьому шляху зроблені членами Піфагорійського союзу, які за допомогою чисел від одного до чотирьох зробили спробу розкрити універсальний закон світобудови за формулою: $1+2+3+4=10$, в якому «математична точка» як вихідна одиниця аналізу складає спочатку основу «ліній», які переростають у «площини», складові яких дають поняття «обсягу», «тіла» або «предмета». Ця геніальна формула дійсно складає один з початкових ланцюжків системи пізнання як механізму переходу до будови засобів перетворень, про які мова піде нижче.

Введене лише в XI віці монахом Гвідо д'Ареццо поняття «нотної гамми» розкрило перед людством невичерпні можливості музики у пізнанні та перетворенні світу шляхом звукових впливів. Інтуїтивно відчувши діалектичну природу звукових впливів, Гвідо пов'язував організацію звуків з будовою кінчиків і суглобів кожного пальця, показуючи хору, які ноти треба співати у даний момент.

Отже, усвідомлювані та позасвідомі звуки ділять нотний стан на мажорний і мінорний, на висхідний і низхідний характер коливань. Тобто перші чотири звуки нотного стану надають процесам звучання зростаючий характер висоти, тембру, гучності та протяжності.

Чорно-білі за природою кольорові засоби пізнання також поділяються на висхідні та низхідні, коли одна частина веселки знаменує веселі, світлі, життєдайні складові процесів розвитку, а друга частина – їх антиподи.

Так, починаючи з протосоціуму, люди використовували головним чином білі, червоні, оранжеві та жовті кольори для створення малюнків, розпису печер, житлових приміщень, нанесення татуажних зображень. Дуже цікавим виглядає і той факт, що структуру позитивно налаштованих аур людей також складають саме ці білі, червоні, оранжеві та жовті кольори.

Особлива роль у процесах пізнання належить словам, які у підсумку формують понятійно-категоріальний апарат комунікативної взаємодії між суб'єктами буття. Поділяючись на публічні і адміністративні, комунікативні

засоби також мають чітку природу сходження від простих засобів «виразу» як форм прояву активності до «викладу», як процесу узгодження засобів зв'язку, а згодом і до «описів» як зображень передумов і наслідків взаємодії суб'єкта з середовищем існування і, кінець кінцем, до «переказів» як системно упорядкованих викладів важливих явищ і подій.

При цьому кожна з публічних форм зв'язку безпосередньо кореспондується і багато в чому детермінується відповідними засобами адміністрування, які історично набувають рис спочатку «указів», «розпоряджень», а згодом і «ухвал» та «едиктів», які знаходили колективні форми підтримки та контролю за їх виконанням. В цілому ж модель нижчих рівнів усвідомлюваних засобів пізнавальної діяльності може бути представленою, на наш погляд, у наступному вигляді:

Нижчі рівні усвідомлюваних засобів пізнання

Числові засоби	Звукові засоби	Кольорові засоби	Комунікативні засоби	
			Публічні	Адміністративні
1	До - 1	Біло – чорні - 1	Вираз	Указ
2	Ре - 1	Червоні - 1	Виклад	Розпорядження
3	Мі - 1	Оранжеві - 1	Опис	Ухвала
4	Фа - 1	Жовті - 1	Переказ	Едикт

Корелятивно пов'язані з процесами пізнання засоби перетворень включають матеріальні, рушійні, інформаційні та організаційні чинники, природа яких чітко регламентується відповідними носіями. Так, на початкових рівнях перетворень матеріальні носії представлені відповідними формами організації матерії, механізми практичної реалізації яких забезпечуються спочатку процесами біфуркацій (від 1 до 01 та від 01 до 1), згодом синтезування (теза ↔ антитеза = синтез), фреймування (теза ↔ антитеза ↔ синтез = фрейм) та класифікації (теза ↔ антитеза ↔ синтез ↔ фрейм = кластер). При цьому інформаційні складові цього процесу носять спочатку характер «накопичувальних», згодом «системоутворюючих», які з часом набувають «методологічних» та «світоглядних» складових напрямків перетворень.

Регламентовані розглянутими засобами організаційні складові перетворень також характеризуються спочатку як «лінійні», які згодом перетворюються на «радіальні», «білатеральні» та «централізовані».

В узагальненому вигляді модель нижчих рівнів усвідомлюваних засобів перетворень може бути представленою у наступній формі:

Нижчі рівні усвідомлюваних засобів перетворень

Матеріальні	Енергетичні	Інформаційні	Організаційні
Механічні	Біфуркаційні	Накопичувальні	Лінійні
Фізичні	Синтезування	Систематизовані	Радіальні
Хімічні	Фреймування	Методологічні	Білатеральні
Термодинамічні	Класифікації	Світоглядні	Центральні

Надзвичайно важлива роль у процесах як пізнавальної, так і перетворюючої діяльності належить позасвідомим факторам регламентації діяльності суб'єктів соціального буття. Числові засоби на цьому рівні розкривають ірраціональну природу механізмів переходу від цілісної одиниці до 07 як перших чотирьох низхідних сходінок процесів пізнавальної діяльності. Звукові засоби також розкривають мінорну, низхідну частину нотного стану починаючи з «соль» і закінчуючи «до» другої октави. Веселка акцентує увагу на використанні голубих, синіх, фіолетових та чорних кольорів як процесів переходу до білих тонів більш високих рівнів організації. Ірраціональні складові публічних засобів комунікації базуються спочатку на процесах «відображення» як системи сенсорних зв'язків між передумовами та наслідками впливу явищ буття. Відображені в думці гадки про відносини між суб'єктами й об'єктами пізнання набувають форм «уявленень», вираження яких за допомогою звуків, знаків, кольорів та чисел розкриває відносини між суб'єктами і об'єктами пізнання як певного роду «термінів». Набуття термінами значень і сенсів переводить процеси пізнання на рівень «слів» як засобів вираження різноманітних форм цих значень і сенсів. На рівні первинних форм управління та самоуправління, адміністративні за природою засоби пізнання реалізують власний потенціал спочатку як взагалі «досвідомий», який поступово переходить на «передсвідомі» форми впливу як протосоціальні механізми формування спочатку «обрядових», а згодом і «нормативно – правових» відносин. Отже, загальна модель нижчих рівнів позасвідомих засобів пізнання може бути представлена у наступному вигляді:

Нижчі рівні позасвідомих засобів пізнання

Числові засоби	Звукові засоби	Кольорові засоби	Комунікативні засоби	
			Публічні	Адміністративні
1	Соль - 1	Голубі – 1	Відображення	Досвідомі

09	Ля - 1	Сині – 1	Уявлення	Передсвідомі
08	Сі - 1	Фіолетові - 1	Термін	Обряд
07	До - 1	Чорно – білі - 1	Слово	Норма

Матеріальні, енергетичні, інформаційні та організаційні засоби перетворень на нижчих рівнях позасвідомих форм діяльності розкриваються дедуктивними механізмами переходу від цілісних процесів, явищ та подій до їх часткових складових. Так, матеріальні носії перетворень розпочинаються з цілісних за природою термодинамічних процесів, які поетапно переходять спочатку до хімічних, фізичних, а згодом і до механічних складових. Властиві процесам пізнання механізми кластеризації також набувають зворотного характеру, які розпочинаються спочатку «розпадом», який з часом переходить до різноманітних «роз'єднань», «розмежувань» та «біфуркацій» як вищої форми закону роздвоєння єдиного. На цьому фоні протилежні завдання вирішують інформаційні засоби перетворень, які з примітивних «протонаукових» набувають спочатку форм «упорядкування», які з часом стають спроможними носити характер «конструктивних» і навіть «креативних». У цілому ж загальна модель нижчих рівнів позасвідомих засобів перетворень набуває, на наш погляд, наступних рис:

Нижчі рівні позасвідомих засобів перетворень

Матеріальні	Енергетичні	Інформаційні	Організаційні
Термодинамічні	Розпаду	Протонауковий	Центральні
Хімічні	Роз'єднання	Упорядкований	Білатеральні
Фізичні	Розмежування	Конструктивний	Радіальні
Механічні	Біфуркації	Креативний	Лінійні

Середній рівень усвідомлюваних засобів пізнання продовжує числовий ряд від 4 до 7, розкриваючи новий порядок організації механізмів кластеризації геологічних, ботанічних, зоологічних та біогеоценологічних носіїв процесів перетворень. Звукові та кольорові складові також переходять на більш високі рівні організації як матеріальних, так і організаційних та інформаційних засобів перетворень. Публічні засоби пізнання також якісно ускладнюються, переходячи від «переказів» до «оповідань» як змістовно упорядкованих форм опису явищ і подій на зміну яким приходять спочатку «нариси» як описи найбільш значимих явищ і по-

дій та «твори» як упорядковані за формою і змістом продукти інтелектуальної діяльності авторів. Кожна з публічних форм комунікацій корелятивно пов'язана з адміністративними засобами які набувають спочатку ознак «едиктів», які більш детально конкретизуються розробкою «декретів», різноманітних «постанов» і набувають систематизованих форм упорядкування інформаційних потоків за рахунок виробництва «конституцій». В цілому модель середніх рівнів усвідомлюваних засобів пізнання може бути представлена у наступному вигляді:

Середні рівні усвідомлюваних засобів пізнання

Числові засоби	Звукові засоби	Кольорові засоби	Комунікативні засоби	
			Публічні	Адміністративні
4	До - 2	Біло – чорні - 2	Переказ	Едикт
5	Ре - 2	Червоні - 2	Оповідання	Декрет
6	Мі - 2	Оранжеві - 2	Нарис	Постанова
7	Фа - 2	Жовті - 2	Твір	Конституція

Середні рівні усвідомлюваних засобів перетворень концентрують зусилля на розвитку органічних форм буття, які включають «геологічні», «ботанічні», «зоологічні» та «біогеоценотичні» форми руху матерії. Рухливими силами їх становлення і змін виступають механізми енергозабезпечення, функціонування яких забезпечують значно складніше організовані «біогеоценотичні» процеси «біфуркацій», «синтезування», «фреймування» та «кластеризації». Також кардинально ускладнюються інформаційні та організаційні складові, природа яких змінює якість за рахунок упорядкування животворних геологічних, ботанічних та зоологічних форм руху матерії. Отже, у загальному вигляді модель середніх рівнів усвідомлюваних засобів перетворень може бути представлена наступним чином:

Середні рівні усвідомлюваних засобів перетворень

Матеріальні	Енергетичні	Інформаційні	Організаційні
Геологічні	Біфуркаційні - 2	Накопичувальні - 2	Лінійні - 2
Ботанічні	Синтезування - 2	Систематизовані - 2	Радіальні - 2
Зоологічні	Фреймування - 2	Методологічні - 2	Білатеральні - 2
Біогеоценотичні	Кластеризації - 2	Світоглядні - 2	Центральні - 2

Позасвідомим засобам пізнання і перетворень властиві закономірності протікання процесів у зворотних напрямках, які числовими засобами розкривають характер змін від 07 до 04, надають звуковим засобам якісно іншого частотного звучання нот від «соль» до «до». Кардинально змінюються базові характеристики «голубих», «синіх», «фіолетових» та «чорних» кольорів. Публічні комунікативні засоби якісно змінюють можливості системи пізнання шляхом переведення окремих слів у «мову» як систему засобів спілкування, які наділяють суб'єктів пізнання основами розумової діяльності шляхом формування «думок». Властиві думкам судження та умовисновки призвели до оперування «поняттями», які давали реальну змогу розкривати сталі зв'язки між суб'єктом і об'єктом, між частиною і цілим. Діалектичний характер комунікативних процесів супроводжувався розвитком засобів адміністрування, які набували спочатку значення «норм», потім «звичаїв», «аксіом» і, кінець кінцем, «догм» як жорстких засобів регламентації відносин. Таким чином, загальна модель середніх рівнів позасвідомих засобів пізнання має наступну форму:

Середні рівні позасвідомих засобів пізнання

Числові засоби	Звукові засоби	Кольорові засоби	Комунікативні засоби	
			Публічні	Адміністративні
07	Соль - 2	Голубі - 2	Слово	Норма
06	Ля - 2	Сині - 2	Мова	Звичай
05	Сі - 2	Фіолетові - 2	Думка	Аксіома
04	До - 2	Чорно – білі - 2	Поняття	Догма

Середні рівні позасвідомих засобів перетворень розгортають матеріальні процеси по законах дедуктивної логіки від уявлень про цілісний характер біогеоценотичної суті органічного буття до тваринних, рослинних та планетарних складових. Зворотні напрямки розвитку реалізуються завдяки процесам «розпаду», «роз'єднання», «розмежувань» та «біфуркацій» енергетичних складових органічного буття, які надають відповідних напрямків функціонування інформаційним та організаційним засобам перетворень, модель яких представлена нижче:

Середні рівні позасвідомих засобів перетворень

Матеріальні	Енергетичні	Інформаційні	Організаційні
Біогеоценотичні	Розпаду - 2	Протонауковий - 2	Центральні - 2
Зоологічні	Роз'єднання - 2	Упорядкований - 2	Білатеральні - 2

Ботанічні	Розмежування - 2	Конструктивний - 2	Радіальні - 2
Геологічні	Біфуркації - 2	Креативний - 2	Лінійні - 2

Вищі рівні усвідомлюваних засобів пізнання завершують процес розгортання числового ряду від 7 до 10 як механізму переводу явища, процесу або предмета у нову якість. Мажорні звукові засоби від «до» до «фа» набувають більш високих коливань, змін мелодій, темпоритмів та інших параметрів як нових можливостей взаємодії суб'єктів та об'єктів пізнавальної діяльності. Теж стосуються і кольорової гама, оптимістична складова якої переводить білі, червоні оранжеві та жовті кольори до якісно нових як самих відтінків, так і зв'язків між ними. Сформовані попередніми етапами розвитку продукти інтелектуальної діяльності у вигляді «творів» набувають спочатку ознак «сюжетів», «сценаріїв», які згодом переростають у «картини» як світоглядно упорядкованій системі публічних комунікацій. Корелятивно пов'язані з ними адміністративні засоби реалізують процеси комунікацій спочатку на основі всебічного удосконалення «конституцій», які з часом конкретизують соціальні функції шляхом розробки та практичного використання «доктрин», систем «законів» та «універсалів» як найбільш загальних засобів зв'язку процесів пізнавальної і перетворюючої діяльності. В загальному вигляді модель організації вищих рівнів усвідомлюваних засобів пізнання може бути представлена в наступному вигляді:

Вищі рівні усвідомлюваних засобів пізнання

Числові засоби	Звукові засоби	Кольорові засоби	Комунікативні засоби	
			Публічні	Адміністративні
7	До - 3	Біло - чорні - 3	Твір	Конституція
8	Ре - 3	Червоні - 3	Сюжет	Доктрина
9	Мі - 3	Оранжеві - 3	Сценарій	Закон
10	Фа - 3	Жовті - 3	Картина	Універсал

Матеріальні складові вищих рівнів усвідомлюваних засобів перетворень представлені соціальними, космічними, галактичними і гуманоцентричними формами руху як головною умовою стратегічного розвитку людства. Енергетичні складові реалізації цих надзвичайно складних завдань повинні реалізуватись за рахунок вищих форм «біфуркаційних» механізмів як головної умови реалізації процесів «синтезування», «фреймування» та «класте-

ризації». Відповідним чином розвиватимуться корелятивно пов'язані з ними «інформаційні» та «організаційні» засоби вищих рівнів функціонування структурних елементів як самого буття, так і його суб'єктивних складових. У цілому ж модель вищих рівнів усвідомлюваних засобів перетворень може бути представлена, на наш погляд, наступним чином:

Вищі рівні усвідомлюваних засобів перетворень

Матеріальні	Енергетичні	Інформаційні	Організаційні
Соціальні	Біфуркаційні - 3	Накопичувальні - 3	Лінійні - 3
Космічні	Синтезування - 3	Систематизовані - 3	Радіальні - 3
Галактичні	Фреймування - 3	Методологічні - 3	Білатеральні - 3
Гуманоцентричні	Кластеризації - 3	Світоглядні - 3	Центральні - 3

Вищі рівні позасвідомих засобів пізнання розпочинає низхідний числовий ряд від 04 до 01 як головної умови виходу на ірраціональні за природою дедуктивні механізми розпаду явищ і процесів того або іншого рівня функціонування. У першу чергу мова йде про зворотні механізми розгортання звукових, кольорових та комунікативних засобів пізнання. Так, звукові позасвідомі засоби пізнання розгортаються від ноти «соль» до ноти «до», кольорові засоби від голубих до чорних, а публічні засоби комунікацій від «понять» і «суджень» до «умовиводів» та «світоглядних орієнтацій». Паралельно з ними адміністративні комунікативні засоби розгортаються від надзорських «догм» і суворих «правил» спочатку до визначення базових «принципів», а згодом і «концептуальних основ» розвитку суб'єктів буття. В цілому модель організації вищих рівнів позасвідомих засобів пізнання набуває наступної форми:

Вищі рівні позасвідомих засобів пізнання

Числові засоби	Звукові засоби	Кольорові засоби	Комунікативні засоби	
			Публічні	Адміністративні
04	Соль - 3	Голубі - 3	Поняття	Догма
03	Ля - 3	Сині - 3	Судження	Правило
02	Сі - 3	Фіолетові - 3	Умовивід	Принцип
01	До - 3	Чорно - білі - 3	Світогляд	Концепція

Вищі рівні позасвідомих засобів перетворень обумовлені процесами розгортання зв'язків між гуманоцентричними структурами буття, що являють собою вищі форми духовних зв'язків, які обумовлюють закони розвитку

десятків мільйонів галактичних і сотні тисяч космічних планет які, у свою чергу, прямо чи опосередковано впливають на процеси та динаміку змін соціальних форм руху матерії. Власне кажучи, мова йде про вищі рівні організації універсуму як реально існуючого сьогодні буття, так і буття потенційного та безконечного, закони розвитку якого і визначають стан, проблеми і перспективи розвитку буття соціального.

У такому разі стає зрозумілим і механізм енергетичного забезпечення процесів розвитку суб'єктів буття, який розпочинається вищими формами спочатку розпаду, роз'єднань, а згодом і розмежування видів енергетичного потенціалу до вихідних механізмів біфуркацій. Властиві як початковим, так і завершальним етапам розвитку соціуму протонаукові засоби пізнавальної діяльності, які, на превеликий жаль, так і не стали здатними подолати початкові натуралістичні, синкретичні, теократичні, редуковані раціоналістичні та по суті асоціальні плюралістичні засоби управління інформаційними потоками, на вищих рівнях позасвідомих перетворень набувають системних упорядкувань, які надають інформаційним засобам все більш конструктивного та креативного характеру. Властиві вищим рівням позасвідомих перетворень засоби організації буття надають «централізованим», «білатеральним», «радіальним» і «лінійним» структурам гуманоцентричної детермінації з боку як галактичних і космічних, так і соціальних форм руху матерії. У такому разі узагальнена модель вищих рівнів позасвідомих засобів перетворень може бути представлена в наступній формі:

Вищі рівні позасвідомих засобів перетворень

Матеріальні	Енергетичні	Інформаційні	Організаційні
-------------	-------------	--------------	---------------

Гуманоцентричні	Розпаду – 3	Протонауковий – 3	Центральні – 3
Галактичні	Роз'єднання – 3	Упорядкований – 3	Білатеральні – 3
Космічні	Розмежування – 3	Конструктивний – 3	Радіальні – 3
Соціальні	Біфуркації - 3	Креативний - 3	Лінійні - 3

Отже, підсумовуючи викладені вище дані, треба зробити, на наш погляд, наступні висновки:

1. Сучасна система пізнання перебуває на дуже примітивному, по суті, протонауковому рівні і потребує кардинальної зміни парадигмальних конструктів як процесів самої пізнавальної діяльності, так і процесів обумовлених якісно новими знаннями перетворень.

2. Залишаючись фактично некерованою, сучасна система пізнання є ізольованою від формування стратегічних шляхів розвитку суспільства на практично всіх найважливіших напрямках інституалізації процесів соціальних перетворень.

3. Враховуючи принципово нові теоретико-методологічні, онто- та гносеологічні, логікоматематичні, структурно-функціональні та універсологічні складові запропонованої нами системи пізнання, першочергова увага має бути приділена загальній концепції управління процесами перетворень, яку можна було б охарактеризувати, на наш погляд, як «контамінаційну».

4. Розробка та практична реалізація контамінаційної концепції управління процесами соціальних, космічних і галактичних перетворень створила б реальні передумови для беззастережного лідерства України на подальших шляхах євроінтеграції та глобалізації процесів суспільного розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

¹ Решетніченко А., Шевченко С. Управління процесами розвитку пізнавальної діяльності як умова забезпечення якості вищої освіти//Вища школа, № 10. – 2009. – С.34 – 43.
² Геринг З., Зимбард О. Ф. Психологія и жизнь. СПб.:Питер, 2004. – 955с.
 Українська психологічна термінологія:словник – довідник. За ред. М. – Л.А.Чепи. – К., 2010. – 302с.
³ Гончаренко Семен. Український педагогічний словник. – К.:Либідь, 1997. – 374с. Суботін С.О.Подання й обробка знань у системах штучного інтелекту та підтримки прийняття рішень:Навч. Посіб. – Запоріжжя, ЗНТУ, 2008. – 341с.
⁴ Білуха М.Т.Основи наукових досліджень: Підручник / М.Т.Білуха. – К.: Вища школа, 1997. – 271с. Лудченко А.А.Основи наукових досліджень:Учебное пособие/А.А.Лудченко, Я.А.Лудченко, Т.А.Примак. – К.:Знання, 2000. – 114с. П'ятницька – Позднякова І.С.Основи наукових досліджень у вищій школі:Навч. Посіб/І.С.П'ятницька – Позднякова. – К.:Центр навчальної літератури, 2003. – 116с.
⁵ Альтшулер Г.С.Как стать гением:Жизненная стратегия творческой личности/Г.С.Альтшулер, И.М.Верткин. – М. – Минск:Беларусь, 1994. Гадамер Х. – Г. Истина и метод:Основы филос. Герменевтики:Пер. с нем. – М.:Прогресс, 1988. – 704с. Мостепаненко М.В.Философия и методы научного познания. – Л.:Лениздат, 1972. – 263с. Парахонский Б.А. Метод и стиль творческого мышления//Логико – гносеологические исследования категориальной структуры мышления. – К.:Наук. Думка, 1980. – С.47 – 65. Решетніченко А.В. Методи творчого пошуку. – Д.:ДРІДУ НАДУ, 2005. – 144с.
⁶ Волович В.И.Надежность информации в социологическом исследовании//Проблемы методологии и методики/В.И.Волович. – К.:Наук думка, 1974. – С.30 – 66. Заботин П.С. Преодоление заблуждений в научном познании. – М.:Мысль, 1979. – 191 с. Паниотто В.И. Качество социологической информации

(Методы оценки и процедуры обеспечения)\ В.И.Паниотто. – К.:Наук. Думка, 1986. – 207 с. Фаренік С.А. Логіка і методологія наукових досліджень. – К.:Вид – во УАДУ, 2000. – 340с. Ядов В.А. Социологическое исследование:методология, программа, методы. – Самара:Изд – во Самарского ун – та, 1995. – 331с.

⁷ Решетниченко А.В. Парадигма жизнедеятельности и мировоззрение: Методологический аспект. – Д.:ДГУ, 1997. – 176с.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2014

REFERENCES:

1. *Reshetnichenko A., Shevchenko S.* Upravlinnia protsesamy rozvytku piznavalnoi diialnosti yak umova zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity (Process control of cognitive activity as a condition of providing quality higher education). *Vyshcha shkola*, № 10. 2009. P. 34 – 43.
2. *Gering Z., Zimbard O. F.* Psihologiya i zhizn (Psychology and Life). SPb.: Piter, 2004. 955 p. *Ukrainska psykholohichna terminolohiia* (Ukrainian psychological terminology). К., 2010. 302 p.
3. *Honcharenko Semen.* *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* (Ukrainian Pedagogical Dictionary). К.:Lybid, 1997. 374 p. *Subotin S.O.* Podannia y obrobka znan u systemakh shtuchnoho intelektu ta pidtrymky pryiniattia rishen (Submission and processing of knowledge in the artificial intelligence and decision support). *Zaporizhzhia, ZNTU*, 2008. 341 p.
4. *Bilukha M.T.* *Osnovy naukovykh doslidzhen* (Basic scientific researc). К.: *Vyshcha shkola*, 1997. 271 p. *Ludchenko A.A.* *Osnovy nauchnykh issledovaniy* (Basic scientific research). К.: *Znannya*, 2000. 114 p. *Piatnytska – Pozdniakova I.S.* *Osnovy naukovykh doslidzhen u vyshchii shkoli* (Basic scientific research in higher education). К.: *Tsentr navchalnoi literatury*, 2003. 116 p.
5. *Altshuler G.S.* *Kak stat geniem: Zhiznennaya strategiya tvorcheskoy lichnosti* (How to become a genius: Life strategy of creative personality). М. Minsk: Belarus, 1994. *Gadamer H. – G.* *Istina i metod:Osnovy filosof. Germenevtiki* (Truth and Method : Fundamentals of Philosophy. Hermeneutics). М.: *Progress*, 1988. 704 p. *Mostepanenko M.V.* *Filosofiya i metody nauchnogo poznaniya* (Philosophy and methods of scientific knowledge). L.: *Lenizdat*, 1972. 263 p. *Parahonskiy B.A.* *Metod i stil tvorcheskogo myshleniya* (Method and style of creative thinking). *Logiko – gnoseologicheskie issledovaniya kategorialnoy strukturyi myshleniya*. К.: *Nauk. Dumka*, 1980. P.47 – 65. *Reshetnichenko A.V.* *Metody tvorchoho poshuku* (Methods creativity). D.:*DRIDU NADU*, 2005. 144 p.
6. *Volovich V.I.* *NadYozhnost informatsiyyi sotsiologicheskome issledovanii* (Reliability details Legal sociological research) *Problemyi metodologii i metodiki*. К.: *Nauk dumka*, 1974. P. 30 – 66. *Zabotin P.S.* *Preodolenie zabluzhdeniy v nauchnom poznanii* (Overcoming misconceptions in scientific knowledge). М.: *Myisl*, 1979. 191 p. *Paniotto V.I.* *Kachestvo sotsiologicheskoy informatsii* (Metodyi otsenki i protseduryi obespecheniya) (Quality sociological information). К.: *Nauk. Dumka*, 1986. 207 p. *Farenik S.A.* *Lohika i metodolohiia naukovykh doslidzhen* (Logic and research methodology). К.: *Vyd – vo UADU*, 2000. 340 p. *Yadov V.A.* *Sotsiologicheskoe issledovanie:metodologiya, programma, metody* (Case Study: methodology, program methods). Samara: *Izd – vo Samarskogo un – ta*, 1995. 331 p.
7. *Reshetnichenko A.V.* *Paradigma zhiznedeyatelnosti i mirovozzrenie: Metodologicheskii aspekt* (The paradigm of life and outlook: methodological aspects). D.:*DGU*, 1997. 176 p.

Решетниченко Андрій Володимирович - доктор філософських наук, професор
Академія митної служби України
Адреса: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Рогальова, 8
E-mail: ktn1948@gmail.com

Reshetnichenko Andrii Volodymyrovych – doctor of philosophical sciences, Full Prof.
Academy of customs service of Ukraine
Address: 8, Rogalova Str., Dnipropetrovsk, 49000
E-mail: ktn1948@gmail.com